Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2025/5143

28.10.2025

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Úloha služieb všeobecného záujmu, pokiaľ ide o konkurencieschopnosť, sociálnu súdržnosť a demokraciu v Európskej únii

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(C/2025/5143)

Spravodajca: **Thomas KATTNIG**

Poradkyne	Barbara SAK (za spravodajcu)
	Valeria RONZITTI (za skupinu I)
Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	27. 2. 2025
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	24. 6. 2025
Prijaté na plenárnom zasadnutí	16. 7. 2025
Plenárne zasadnutie č.	598
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	175/3/12

1. Závery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) vyzýva na väčšie uznanie komplexnej úlohy služieb všeobecného záujmu v rámci európskeho sociálneho modelu a na posilnenie ich potenciálneho vplyvu na udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu, hospodársku a územnú súdržnosť a demokraciu.

1.2. EHSV vyzýva na celostný prístup k politikám v oblasti služieb všeobecného záujmu na rozdiel od súčasného odvetvového prístupu uplatňovaného v rámci politík EÚ, pričom uznáva ústrednú úlohu moderných služieb všeobecného záujmu pri podpore udržateľnej prosperity a konkurencieschopnosti. V tomto duchu EHSV vyzýva Komisiu, aby v nadväznosti na správu Enrica Lettu prijala konkrétne opatrenia vo forme akčného plánu pre služby všeobecného záujmu.

1.3. EHSV vyzýva členské štáty, aby zabezpečili univerzálny a rovnaký prístup k cenovo dostupným a kvalitným základným službám. Ide o otázku sociálnej spravodlivosti, pretože služby všeobecného záujmu sa poskytujú za cenu, ktorá nezávisí od kúpnej sily používateľov. Služby všeobecného záujmu a infraštruktúra potrebná na zabezpečenie ich všeobecného poskytovania majú kľúčový význam pre hospodárstvo EÚ a jej blahobyt a slúžia ako pilier dôvery občanov v štát a spoločnosť, čím prispievajú k súdržnosti. Tento cieľ je potrebné dosiahnuť realizáciou finančných a regulačných reforiem. Financovanie služieb všeobecného záujmu nepredstavuje spotrebný výdavok, ale investíciu do budúcnosti. Služby všeobecného záujmu si vyžadujú primerané a stabilné financovanie, pretože sú hlavnými prvkami politiky súdržnosti a dlhodobej stratégie bezpečnosti a pripravenosti.

1.4. EHSV konštatuje, že krajiny s politikou investovania do infraštruktúry a správne financovanými nákladmi na kvalitné verejné služby umožňujú svojim občanom a podnikom vynakladať menej prostriedkov na životné alebo prevádzkové náklady. EHSV preto tvrdí, že je potrebné primerane financovať a zlepšovať služby všeobecného záujmu a lepšie ich zosúladiť s potrebami občanov, aby sa tak zvýšila spokojnosť a dôvera v demokraciu.

1.5. Pri rozdeľovaní investícií do verejných služieb je potrebné zabezpečiť regionálnu rovnováhu. V tomto zmysle si verejné investície, najmä v súvislosti s Kohéznym fondom, zasluhujú osobitnú pozornosť pri vykonávaní fiškálnych pravidiel, čo odráža ich prínos k dlhodobej konvergencii a odolnosti.

1.6. Pri revízii smernice o verejnom obstarávaní by sa reforma mala zamerať najmä na zjednodušenie a jasný posun od prístupu založeného výlučne na cenách k systému založenému na primeranom pomere ceny a kvality, pričom by sa mali stimulovať sociálne a udržateľné kritériá založené na príslušných cieľoch EÚ, ako aj lepší prístup MSP k verejnému obstarávaniu v záujme udržateľnejšieho a inkluzívnejšieho hospodárstva EÚ.

1.7. Digitálne siete sú dnes súčasťou služieb všeobecného záujmu a sú nevyhnutné pre sociálnu účasť a hospodársky rozvoj. V súlade so správou o stave digitálneho desaťročia za rok 2025 by sa mala zreformovať vládna digitálna infraštruktúra s cieľom znížiť závislosť od poskytovateľov služieb mimo EÚ a zároveň posilniť suverenitu a bezpečnosť EÚ, najmä v oblasti pripojiteľnosti a poskytovania verejných služieb.

1.8. Všeobecná dostupnosť a územné zakotvenie služieb všeobecného záujmu odrážajú nevyhnutnú zásadu subsidiarity pri ich poskytovaní, ktorá umožňuje spolurozhodovanie a demokratickú kontrolu zo strany občanov.

1.9. EHSV vyzýva na celostný prístup k politikám v oblasti služieb všeobecného záujmu na rozdiel od súčasného odvetvového prístupu uplatňovaného v rámci politík EÚ. V tomto duchu EHSV vyzýva Komisiu, aby konkrétne nadviazala na správu Enrica Lettu vo forme akčného plánu pre služby všeobecného záujmu, v ktorom sa uznáva ústredná úloha moderných služieb všeobecného záujmu v kontexte podpory udržateľnej prosperity a konkurencieschopnosti.

1.10. Vzhľadom na rozsiahlu úlohu služieb všeobecného záujmu sa v rámci prístupu založeného na výskume a kvalitných údajoch musí posúdiť ich prierezový potenciál a význam pre početné odvetvia hospodárskej činnosti. To si tiež vyžaduje pravidelné monitorovanie na základe štatistických údajov, pričom by sa mala zdôrazniť kľúčová štrukturálna funkcia služieb všeobecného záujmu na zabezpečenie udržateľných transformácií v súčasnej mnohostrannej kríze.

2. **Základné informácie**

2.1. Služby všeobecného záujmu, ako sú zdravotná starostlivosť, starostlivosť o staršie osoby a deti, vzdelávanie, sociálne služby, energetika, vodné hospodárstvo a verejná doprava, sú základom konkurencieschopnosti, európskeho sociálneho modelu a demokratickej účasti v Európe. Ich význam ďaleko presahuje rámec technických služieb: slúžia spoločnému blahu, podporujú sociálne začlenenie, posilňujú dôveru v štátne inštitúcie a presadzujú pripravenosť a sociálnu odolnosť, najmä v čase viacerých kríz.

2.2. Komisia by mala uznať ústrednú úlohu moderných služieb všeobecného záujmu vo svojom novom pláne na podporu udržateľnej prosperity a konkurencieschopnosti, a to aj prostredníctvom kompasu konkurencieschopnosti a Dohody o čistom priemysle.

2.3. Služby všeobecného záujmu zohrávajú v európskom hospodárstve významnú úlohu. V roku 2021 vytvorili služby všeobecného záujmu a verejné služby v celej EÚ27 pridanú hodnotu vo výške 3 721 miliárd EUR, čo predstavuje 28,4 % celkovej pridanej hodnoty v EÚ27. Súčasne zamestnávali 31,1 % pracovnej sily EÚ27 (65,2 milióna ľudí v celej EÚ27) a predstavovali 19,7 % (632,6 miliardy EUR) všetkých investícií realizovaných v EÚ27 v roku 2021 ([1]).

2.4. Komisia vymedzuje tri kategórie služieb všeobecného záujmu: hospodárske, nehospodárske a sociálne ([2]):

— **Služby všeobecného hospodárskeho záujmu** sú základnými službami, ktoré sa poskytujú za poplatok a podliehajú pravidlám jednotného trhu a hospodárskej súťaže EÚ. V prípade potreby sa však môžu uplatniť odchýlky od týchto pravidiel s cieľom chrániť prístup občanov k základným službám.

— **Nehospodárske služby všeobecného záujmu**, ako sú systémy sociálneho zabezpečenia, sú službami, na ktoré sa nevzťahujú osobitné právne predpisy EÚ ani pravidlá jednotného trhu či hospodárskej súťaže.

— **Sociálne služby všeobecného záujmu** sú služby, ktorými sa riešia potreby zraniteľných občanov a ktoré sú založené na zásadách solidarity a rovnakého prístupu. Môžu mať hospodársku aj nehospodársku povahu.

([1]) Štatistická aktualizácia o službách všeobecného záujmu – Federálny úrad pre plánovanie, belgická vláda – máj 2024.
([2]) https://commission.europa.eu/topics/single-market/services-general-interest_sk.

2.5. Kvalitné, cenovo dostupné a prístupné verejné služby a služby všeobecného záujmu sú nielen nevyhnutné, ale sú aj užitočným nástrojom, ktorý prináša výhody občanom, podnikom a vládam. To sa prejavovalo už počas krízy spôsobenej pandémiou ochorenia COVID-19 a energetickej krízy vyvolanej ruskou útočnou vojnou proti Ukrajine. Tieto krízy by sa nepodarilo prekonať bez organizácií občianskej spoločnosti a štruktúrovaných sietí sociálneho hospodárstva.

2.6. Práca a odborné znalosti poskytovateľov verejných služieb a osôb pracujúcich v službách všeobecného záujmu majú zásadný význam. Ich schopnosť reagovať pri predchádzaní zhoršovania životného prostredia a pozitívne čeliť klimatickým výzvam, ich manévrovací priestor a schopnosť reagovať v prospech spoločného blaha, v prospech komunity, a nie v prospech akcionárov, a riešenia prispôsobené miestnym podmienkam z nich robia „nevyhnutnú“ súčasť služieb všeobecného záujmu.

2.7. Neinvestovanie do verejných služieb a kolektívnych služieb má dlhodobé dôsledky, ktorých odstránenie bude neskôr nákladnejšie. Blahobyt budúcich generácií závisí od dlhodobej bezpečnosti, silných verejných služieb a služieb všeobecného záujmu vo všetkých odvetviach hospodárskej činnosti vrátane nehospodárskych služieb všeobecného záujmu. Keďže všetky z nich sú relevantné pre koncepciu pripravenosti, úsilie o riešenie aktuálnych otázok bezpečnosti a obrany nesmie byť vyvíjané na úkor služieb sociálnej súdržnosti, vzdelávania a blahobytu ľudí.

2.8. Mario Draghi vo svojej správe o budúcnosti konkurencieschopnosti EÚ zdôrazňuje, aké dôležité sú služby všeobecného záujmu pre inovácie, udržateľný rast, hospodársku bezpečnosť EÚ a pripravenosť vo viacerých oblastiach, ako sú dodávky energie, infraštruktúra, vzdelávanie a odborná príprava. Zručnosti a vedomosti zamestnancov sú mimoriadne dôležité pri zabezpečovaní trvalej konkurencieschopnosti. Enrico Letta vo svojej správe medzitým vyzýva na vypracovanie akčného plánu pre služby všeobecného záujmu, ktoré si vyžadujú stabilné financovanie.

2.9. Prístup k službám všeobecného záujmu je základným právom a súčasťou Európskeho piliera sociálnych práv. Zatiaľ čo v zásade 20 Európskeho piliera sociálnych práv sa výslovne spomínajú „základné“ služby všeobecného záujmu, ďalšie zásady Európskeho piliera sociálnych práv načrtávajú dôležité služby všeobecného záujmu, ako sú vzdelávanie, bývanie a pomoc ľuďom bez domova, starostlivosť o deti a dlhodobá starostlivosť, začlenenie osôb so zdravotným postihnutím a zdravotná starostlivosť. Služby všeobecného záujmu sú súčasťou spoločných hodnôt EÚ v zmysle článku 14 ZFEÚ, ako sa stanovuje v Protokole (č. 26) o službách všeobecného záujmu, ktorý je pripojený k Zmluve o EÚ a ZFEÚ, a v článku 36 Charty základných práv EÚ.

2.10. Z prieskumov spokojnosti občanov so službami všeobecného záujmu vyplýva, že v priemere je so svojimi službami všeobecného záujmu spokojných len 54 % občanov. Výsledky sa v jednotlivých členských štátoch značne líšia. Podiel osôb, ktoré považujú poskytovanie verejných služieb v ich krajine za dostatočné, predstavoval v Luxembursku 94 %, v Holandsku 86 % a v Rakúsku 78 %, zatiaľ čo v Grécku bolo s verejnými službami nespokojných 70 % osôb, v Taliansku 63 % a v Portugalsku 58 % ([3]). V krajinách s politikou investovania do infraštruktúry a náležite financovanými nákladmi na kvalitné verejné služby, môžu občania a podnikom vynakladať menej prostriedkov na svoje životné alebo prevádzkové náklady.

2.11. Služby všeobecného záujmu majú prvoradý význam, pokiaľ ide o obehový jednotný trh. Pri recyklácii však často chýbajú jednotné normy, takže recyklované výrobky sú nákladnejšie ako tie primárne. Preto je potrebné motivovať výrobcov k tomu, aby využívali druhotné suroviny. Harmonizované technické normy a štandardy by mali umožniť recykláciu výrobkov už v štádiu návrhu.

3. **Všeobecné pripomienky**

3.1. Vďaka službám všeobecného záujmu, ktoré slúžia ako pilier hospodárskeho rozvoja, dostáva konkurencieschopnosť Európy silnú štrukturálnu podporu, pretože služby všeobecného záujmu zabezpečujú nielen občanom, ale aj všetkým podnikom, organizáciám a verejným orgánom prístup k základným službám potrebným nielen pre sociálnu, územnú a hospodársku súdržnosť, ale aj na fungovanie európskeho hospodárstva ako celku.

3.2. Kvalitné služby všeobecného záujmu pre všetkých sú kľúčovým prvkom európskeho sociálneho modelu a majú vplyv aj na demokraciu a postoj občanov k úradom a vládam. EHSV sa domnieva, že členské štáty potrebujú flexibilitu a autonómiu, aby mohli organizovať verejné služby podľa svojich vlastných potrieb a tradícií a zároveň zabezpečiť vysoké štandardy, ako je všeobecný prístup (sociálny, fyzický a územný), kontinuita, spoľahlivosť, bezpečnosť, cenová dostupnosť, zodpovednosť, prispôsobivosť a schopnosť reagovať, ako aj dlhodobá udržateľnosť.

([3]) Štandardný Eurobarometer 101, jar 2024.

3.3. Prístup a miestne zakotvenie poukazujú na význam služieb všeobecného záujmu pri umožňovaní účasti, spolurozhodovania a demokratickej kontroly, ako aj pri zvyšovaní dôvery v inštitúcie. Zabezpečenie rovnakého prístupu k základným službám, ktoré sú cenovo dostupné pre všetkých, má zásadný význam pre sociálnu spravodlivosť aj sociálnu súdržnosť, keďže služby všeobecného záujmu sa poskytujú za cenu, ktorá nezávisí od kúpnej sily používateľov. Ako sa zdôrazňuje v stanovisku TEN/772, spoluvytváranie služieb všeobecného záujmu je účinným spôsobom stimulovania participatívnej demokracie a posilňovania európskej integrácie.

3.4. Bezpečné, primerané, prístupné a cenovo dostupné bývanie ako kľúčová služba všeobecného záujmu je základným ľudským právom, významným aspektom blahobytu a *de facto* predpokladom pre všetky ostatné služby všeobecného (hospodárskeho) záujmu. Miesto bydliska má rozhodujúci význam pre občianske a sociálne vzťahy.

3.5. V súlade so správou o stave digitálneho desaťročia za rok 2025 by sa mala zreformovať vládna digitálna infraštruktúra s cieľom znížiť závislosť od poskytovateľov služieb mimo EÚ a zároveň posilniť suverenitu a bezpečnosť EÚ, najmä v oblasti pripojiteľnosti a poskytovania verejných služieb. Online služby zároveň zlepšujú zapojenie osôb a sociálnych skupín, ku ktorým je ťažšie sa dostať. Náležite financovaná nezávislá žurnalistika, ktorá sa považuje za základnú infraštruktúru demokracie, spolu s náležite monitorovaným a regulovaným šírením informácií a diskusiou o nich umožňuje dialóg a môže zabrániť protidemokratickému extrémizmu. EHSV sa domnieva, že demokratická spoločnosť musí bezpodmienečne prevziať späť kontrolu nad infraštruktúrou a službami potrebnými na šírenie informácií, ako to bolo v minulosti v prípade komunikačnej infraštruktúry.

3.6. Poskytovanie služieb všeobecného záujmu zohráva ústrednú úlohu pri rozširovaní digitálnej infraštruktúry s cieľom poskytnúť všetkým občanom rovnaký prístup k digitálnym sieťam a službám. Najmä vo vidieckych, v riedko osídlených alebo hospodársky slabých regiónoch, ako sú ostrovy, toto rozširovanie infraštruktúry často realizujú verejné orgány alebo subjekty sociálneho hospodárstva, pretože v rámci trhu sa do nej neinvestuje dostatok finančných prostriedkov. Digitálna infraštruktúra je nevyhnutným predpokladom pre mnohé ďalšie služby všeobecného záujmu, ako je elektronické zdravotníctvo, online vzdelávanie a digitálna administratíva, ktoré sú nevyhnutné aj pre poľnohospodárstvo a všetky hospodárske subjekty. Digitálne siete sú preto samy osebe súčasťou verejných služieb všeobecného záujmu a sú nevyhnutné pre sociálnu účasť a hospodársky rozvoj.

3.7. EHSV vyzýva na celostný prístup k politikám v oblasti služieb všeobecného záujmu na rozdiel od súčasného odvetvového prístupu uplatňovaného v rámci politík EÚ. V tomto duchu EHSV vyzýva Komisiu, aby v nadväznosti na správu Enrica Lettu vypracovala konkrétne opatrenia podľa vzoru akčného plánu pre sociálne hospodárstvo ([4]) a aby v rámci nadchádzajúcej revízie Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv vypracovala akčný plán pre služby všeobecného záujmu, ktorý by sa osobitne zameral na uplatňovanie zásady 20 Európskeho piliera sociálnych práv, ako aj na realizáciu koncepcie „slobody zostať“.

3.8. V hlavnej správe nadácie Eurofound z roku 2019 o kvalite života a verejných službách ([5]) sa uvádza, že verejné služby sú pozitívne prepojené s dôverou, pričom sa poukazuje aj na prínos účasti verejnosti na spoluvytváraní služieb. V správe sa zdôrazňujú pretrvávajúce nerovnosti medzi krajinami a rôznymi sociálnymi skupinami. V oblasti poskytovania služieb existujú výrazné nedostatky, ako aj rôznorodé prekážky v účinnom prístupe k nim. Hoci výsledky vykresľujú nerovnomernú kvalitu služieb, naznačujú aj spôsob, akým je možné ponúknuť uspokojivejšiu podporu. Eurofound zdôrazňuje, že zlepšenie poskytovania kvalitných verejných služieb má zásadný význam pre dosiahnutie cieľov Európskeho piliera sociálnych práv.

3.9. Popri hospodárskom rozvoji by sa poskytovatelia služieb všeobecného záujmu mali pri organizovaní poskytovania služieb všeobecného záujmu usilovať o splnenie cieľov udržateľného rozvoja, napr. odstránenie chudoby prostredníctvom zabezpečenia prístupnosti a cenovej dostupnosti, rodovej rovnosti, prístupu k cenovo dostupnej, spoľahlivej a udržateľnej energii, vode a sanitácii pre všetkých a dôstojnej práce (vrátane náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci). Tieto ciele udržateľného rozvoja zahŕňajú rozmer sociálnej spravodlivosti, ktorý ovplyvňuje súdržnosť, čo má pozitívny vplyv na demokraciu.

3.10. Ak je úroveň spokojnosti nízka, je veľmi pravdepodobné, že jej príčinou je neinvestovanie do služieb všeobecného záujmu v dôsledku úsporných politík, zvýšenie nákladov na služby v dôsledku trhovej logiky a nedostatočné investície. Údaje štandardného Eurobarometra 101 (jar 2024) spolu s prieskumom nadácie Eurofound o kvalite života z roku 2024 ([6]) potvrdzujú, že 12 členských štátov EÚ s vyššou mierou spokojnosti so životom a s demokraciou sa umiestnilo vysoko aj v prieskume spokojnosti s poskytovanými verejnými službami. EHSV preto tvrdí, že je potrebné primerane financovať a zlepšovať služby všeobecného záujmu a lepšie ich zosúladiť s potrebami občanov, aby sa tak zvýšila spokojnosť a dôvera v demokraciu.

([4]) https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/eu-initiatives/seap_en?prefLang=sk.

([5]) Eurofound, *Challenges and prospects in the EU: Quality of life and public services* (Výzvy a perspektívy v EÚ: Kvalita života a verejné služby), 2019 (https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/all/challenges-and-prospects-eu-quality-life-and-public-services#read_publication).

([6]) Eurofound (2024), *Quality of life in the EU in 2024 – Results from the Living and Working in the EU e-survey* (Kvalita života v EÚ v roku 2024 – výsledky elektronického prieskumu Život a práca v EÚ), 2025 (https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/2025-01/ef24028en.pdf).

3.11. Stratégia Komisie na podporu čistého priemyslu a obehového hospodárstva vychádza z Dohody o čistom priemysle a aktu o obehovom hospodárstve. Tým sa začína proces zdôrazňovania významu služieb všeobecného záujmu pre hospodársku stratégiu ako celok, a najmä pre plánovanie a financovanie výdavkov na služby všeobecného záujmu.

3.12. EHSV sa domnieva, že by sa mala vykonať priebežná celoeurópska analýza osvedčených postupov v oblasti dekarbonizácie. Okrem toho je k hodnoteniu úlohy a významu služieb všeobecného záujmu potrebné prijať prístup založený na výskume, ktorý by poskytol údaje o prínose poskytovateľov služieb všeobecného záujmu k udržateľnej konkurencieschopnosti EÚ. To by sa mohlo pravidelne monitorovať, napríklad prostredníctvom hodnotiacej tabuľky Eurostatu.

3.13. Ako už EHSV zdôraznil v predchádzajúcich stanoviskách, služby všeobecného záujmu musia byť inkluzívne, konkurencieschopné, kvalitné a cenovo dostupné. Tento cieľ je potrebné dosiahnuť realizáciou finančných a regulačných reforiem. Financovanie služieb všeobecného záujmu nepredstavuje spotrebný výdavok, ale investíciu do budúcnosti. S cieľom zaručiť udržateľné investície do služieb všeobecného záujmu by sa mali v rámcoch správy hospodárskych záležitostí EÚ uprednostniť a chrániť služby všeobecného záujmu, pričom by sa mala uznať ich strategická úloha pre sociálnu súdržnosť a dlhodobú konkurencieschopnosť. Takého výnimky možno udeľovať, čoho dôkazom je súčasný príklad výnimky v prípade výdavkov na obranu, pričom tento postup nesúvisí s fiškálnymi obmedzeniami, ale s politickou vôľou. Keďže služby všeobecného záujmu musia byť súčasťou komplexnej obrannej politiky a nezávisle od nej naliehavo potrebnou investíciou na zabezpečenie konkurencieschopnosti a demokracie, takáto výnimka sa musí umožniť aj v tomto prípade a musí sa urýchlene uplatniť.

3.14. Je nevyhnutné, aby sa nástroje ako Kohézny fond a Fond na transformáciu posilnili a zabezpečili na dlhšie obdobie. Tieto nástroje môžu pomôcť urýchliť zelenú transformáciu a posilniť služby všeobecného záujmu. Čerpanie prostriedkov z Kohézneho fondu bolo obmedzené na odstraňovanie regionálnych rozdielov. Je potrebné rozšíriť politiku súdržnosti, aby riešila sociálne nerovnosti a podporovala pocit európskej spolupatričnosti. Miera čerpania prostriedkov z Kohézneho fondu sa musí zvýšiť, nie znížiť. Ak sa zvýšenie miery výdavkov na vojenské účely uskutoční na úkor politiky súdržnosti, nedôjde k posilneniu Európy. EÚ by sa mohla zapojiť do spoločných pôžičiek, ako to urobila počas pandémie. Okrem toho by sa výdavky na sociálnu a regionálnu súdržnosť mali poskytovať aspoň s rovnakou flexibilitou, aká sa poskytuje strategickým odvetviam, ako je obrana, pričom by sa mala uznať jej zásadná úloha pri zabezpečovaní hospodárskej a sociálnej stability EÚ. EHSV presadzuje uplatnenie tejto únikovej doložky v rámci širšieho prístupu k bezpečnostným a obranným opatreniam, ako aj k službám všeobecného záujmu, s cieľom uprednostniť verejné investície zamerané na rast a zabrániť kompromisom medzi výdavkami na obranu a sociálnymi výdavkami.

3.15. Slobodami jednotného trhu a právom hospodárskej súťaže, najmä právom v oblasti štátnej pomoci a verejného obstarávania, sa obmedzujú možnosti organizácie a financovania služieb všeobecného záujmu a služieb všeobecného hospodárskeho záujmu. Osobitné pravidlá v rámci balíka o službách všeobecného hospodárskeho záujmu ([7]) treba dôkladne zrevidovať. Musí byť jasne stanovené, ktoré služby všeobecného záujmu sú vylúčené z rozsahu pôsobnosti právnych predpisov pre štátnu pomoc. V prípade niektorých služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ako sú bývanie, zdravotná starostlivosť a sociálne služby, EHSV takisto navrhuje poskytovať väčšiu štátnu pomoc a predĺženie obdobia vyplácania náhrady za poskytovanie služieb. V záujme podpory regionálnej a európskej pridanej hodnoty by sa priame zadávanie zákaziek malo zachovať a rozširovať zvýšením prahových hodnôt. Pri revízii smernice o verejnom obstarávaní by sa reforma mala zamerať najmä na zjednodušenie a ďalšiu stimuláciu sociálnych kritérií a kritérií udržateľnosti založených na príslušných cieľoch EÚ, ako aj lepší prístup MSP k verejnému obstarávaniu v záujme udržateľnejšieho a inkluzívnejšieho hospodárstva EÚ. Prístup založený výlučne na cenách by sa preto mal zrušiť v prospech systému založeného na primeranom pomere ceny a kvality. Podobne by sa mali obmedziť subdodávateľské reťazce a zaviesť zodpovednosť hlavného dodávateľa, čím by sa harmonizovali dôležité prvky na úrovni EÚ. V snahe zabezpečiť stabilitu plánovania pre poskytovateľov aj klientov by sa taktiež malo umožniť predĺženie trvania zákaziek na sociálne služby, ktoré je obmedzené na tri roky, pričom do určitej prahovej hodnoty by mali byť povolené interné systémy verejného zaobstarávania.

3.16. Okrem otázky financovania služieb všeobecného záujmu je zároveň nevyhnutné zabezpečiť dostatok potrebnej kvalifikovanej pracovnej sily a vyškoliť alebo preškoliť dostatočný počet pracovníkov. To musí zahŕňať aj vytváranie kvalitných a produktívnych pracovných miest, podporovaných účinným sociálnym dialógom, spravodlivým odmeňovaním a dobrými pracovnými podmienkami pre pracovníkov v odvetviach služieb všeobecného záujmu aj mimo nich.

3.17. Vzhľadom na rozpočtové obmedzenia, ktorým čelia mnohé členské štáty, existuje riziko, že konkurencieschopnosť a rozpočtové otázky budú brániť v zohľadňovaní dôležitejších aspektov, ako sú demokracia, ľudské práva a kvalita života. Diskusie o budúcnosti služieb všeobecného záujmu by sa nemali obmedzovať len na ich tzv. financializáciu. Existuje riziko vzniku dvojstupňového systému služieb všeobecného záujmu, v ktorom sa kvalita základných služieb zhorší a občania sa budú musieť uchýliť k plateniu za rýchlejšie a kvalitnejšie služby. Táto trhová logika je opodstatnená v súvislosti s inými ako základnými súkromnými službami, ktoré nepredstavujú služby všeobecného záujmu. Je dôležité zabezpečiť, aby sa neuplatňovala na verejné služby, ktorými sa uspokojujú základné potreby obyvateľstva a ktoré zabezpečujú sociálnu a územnú súdržnosť ([8]).

([7]) Európska komisia: SGEI package: https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/sgei_en (Balík o službách všeobecného hospodárskeho záujmu).

([8]) Pozri tiež: Michael Sandel: *What Money Can't Buy: The Moral Limits of Markets* (2013).

3.18. Musí sa podporovať širšie chápanie kľúčovej úlohy služieb všeobecného záujmu pri vyrovnávaní príjmovej a majetkovej nerovnosti, ako aj pri posilňovaní demokracie. Na podporu konštruktívnej účasti musia poskytovatelia verejných služieb, pracovníci a používatelia navzájom pochopiť svoje postoje. Intenzívnejšou propagáciou služieb všeobecného záujmu by sa mohla posilniť angažovanosť pracovníkov, ako aj väčšie uznávanie významu služieb všeobecného záujmu pre spoločnosť a jej sociálnu súdržnosť. Vyzdvihnutie významu práce zamestnancov odvetvia služieb všeobecného záujmu v dialógu medzi občanmi a zamestnancami odvetvia služieb všeobecného záujmu by mohlo posilniť väčší rešpekt voči kolektívnym službám a oddanosti. Politika otvorených dverí, návštevy škôl a reklamné kampane v oblasti komunálnych služieb priniesli pozitívne výsledky.

3.19. Čím viac sa občania zapájajú do rozhodovania o svojich verejných službách a kolektívnych službách, tým viac sa posilňuje skutočná participatívna demokracia a budúca akceptácia a ochota občanov podieľať sa spravodlivým spôsobom na finančných príspevkoch (napr. prostredníctvom daní alebo poplatkov za služby) s cieľom získať prístup k službám.

3.20. EHSV je pevne presvedčený, že investície do vzdelávania a výskumu sú nevyhnutné na zachovanie hospodárskej sily Európy a zároveň na riešenie demografických zmien (nedostatok pracovnej sily a zručností), technologického pokroku a klimatických výziev. Znamená to investovať do služieb všeobecného záujmu, verejných vzdelávacích systémov a vysokoškolského vzdelávania, výskumu a inovácií (napr. program Horizont Európa) s cieľom zabezpečiť našu budúcu konkurencieschopnosť a blahobyt.

V Bruseli 16. júla 2025

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE